

БАТЛАВ:

БОУАӨЯ-НЫ ХБОБХГ-ЫН ДАРГА

Г.ЭНХМӨНХ

ЗӨВШӨӨРЧ, ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮҮРЭГ ХҮЛЭЭСЭН:

“БИ БИ АЙ ТИ” ХХК-НИЙ ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ:

Б.БАЯРЧУЛУУН

**“БИ БИ АЙ ТИ” ХХК-НИЙ НИЙСЛЭЛИЙН ХАН-УУЛ ДҮҮРГИЙН
23-Р ХОРООНЫ НУТАГ, БОГДХАН УУЛЫН ДЦГ-ЫН АРЦАТЫН
АМАНД ХЭРЭГЖИЖ БУЙ “АЯЛАГЧ ЗӨВШӨӨРӨЛ БҮХИЙ
БУСАД ХҮНД ТҮР БУУДАЛЛАХ , ОТОГЛОХ, АЖИГЛАЛТ,
СУДАЛГАА ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙХ ЗОРИУЛАЛТААР ЗОХИХ
ЖУРМЫН ДАГУУ БАРЬСАН ОРОН БАЙРЫГ АШИГЛАХ” АЯЛАЛ
ЖУУЛЧЛАЛЫН ЦОГЦОЛБОР ТӨСЛИЙН 2025 ОНД
ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

/АЖ АХУЙН НЭГЖИЙН РЕГИСТРИЙН ДУГААР: 5935016/

ХЯНАСАН:

БОУАӨЯ-НЫ МЭРГЭЖИЛТЭН:

П.ШИНЭЦЭЦЭГ

БОЛОВСРУУЛСАН:

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ҮНЭЛГЭЭ, ЗӨВЛӨГӨӨНИЙ

“ЭНВИШНГРИЙН” ХХК-НИЙ ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ:

М.ӨЛЗИЙ-ОРШИХ

Улаанбаатар хот

2025 он

Гарчиг

НЭГ. ТӨСЛИЙН ТОВЧ МЭДЭЭЛЭЛ	3
ХОЁР. ТӨСЛИЙН ТАЛБАЙ, ТҮҮНИЙ ОРЧНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ	8
ГУРАВ. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ	9
ДӨРӨВ. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ЗОРИЛТ	11
ТАВ. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	12
ЗУРГАА. ОРЧНЫ ТОХИЖИЛТ, НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	14
ДОЛОО. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	14
НАЙМ. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	15
ЕС. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	16
9.1. Зорилго	16
9.2. Хууль, эрхзүйн орчин	16
9.2.1. Монгол улсын хууль	16
9.2.2. Засгийн газрын тогтоол, сайдын тушаалаас	19
9.2.3. Стандартууд	19
9.2.4. Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ ба менежментийн хяналт	19
АРАВ. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР	30
АРВАН НЭГ. УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ, ОРОЛЦОГЧ ТАЛУУДАД МЭДЭЭЛЭЛ ӨГӨХ, ТАЙЛАГНАХ, ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭХ АРГА ХЭМЖЭЭ	32
АРВАН ХОЁР. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	33
АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛ	35
ХАВСРАЛТУУД	35

НЭГ. ТӨСЛИЙН ТОВЧ МЭДЭЭЛЭЛ

“Би Би Ай Ти” ХХК нь анх 2006 онд анх гадаад худалдааны үйл ажиллагаа эрхлэх чиглэлээр байгуулагдаж байсан. 2018 оноос Аялал жуулчлал эрхлэх үйл ажиллагааны чиглэлээр шинээр бүртгүүлсэн. Улмаар Улаанбаатар хотын Хан-Уул дүүргийн нутагт дэвсгэрт орших Богдхан уулын ДЦГ-ын Арцатын аманд барилгын үйл ажиллагаагаа өргөтгөж ажиллаж байна.

Төслийн үндэслэл

Төслийн үндэслэл нь энэхүү төслийг аялал жуулчлалын салбарт хувь нэмэр оруулсан хэлбэрээр хэрэгжүүлэх, нөгөө талаас Улаанбаатар хотын иргэдийн болон гадаад орнуудаас Монгол оронд ирэх жуулчдыг аялал жуулчлалын цогцолбор газарт ая тухтай аялж, амруулах нөхцлийг бүрдүүлэх зорилгыг албан ёсны үндэслэлээ болгон авч үзсэн юм. Мөн Улаанбаатар хотын агаарын бохирдлыг бууруулах хөтөлбөрийн хүрээнд орон сууцжуулах бодлого, тухайн орон сууцны хорооллуудыг сургууль, цэцэрлэгтэй байж нийгмийн болон боловсролын хүртээмжийг тэгш болгон хотын түгжрэлийг бууруулахад хувь нэмрээ оруулах юм.

Төслийн зорилго

Уг төсөл хэрэгжснээр нийслэлд хамгийн ойр байгалийн үзэсгэлэнд газарт орон сууцны томоохон орчин үеийн хорооллыг бий барьж байгуулахад оршино.

Дээрх зорилгын хүрээнд дараах зорилтуудыг тавин ажиллаж байна.

- ❖ Монгол улсын урт хугацааны бодлого-2050-н Улаанбаатар ба дагуул хот хөтөлбөрийн хүрээнд орон сууцны хүртээмжийг нэмэгдүүлэх зорилтыг хэрэгжүүлэхэд хувь нэмрээ оруулах
- ❖ Үзэсгэлэнт байгалийг түшиглэн тохь тухтай, соёлтой үйлчилгээ бүхий өндөр зэрэглэлийн барилга байгууламж байгуулах
- ❖ Төсөл дээр тусгасан сургууль, цэцэрлэгийг хамт барьж боловсролын хүртээмжийг тэгш болгох
- ❖ Шууд болон дам хэлбэрээр олон төрлийн ажлын байр бий болгох.

Төслийн хүчин чадал, барилга байгууламж

Нийт талбайн 53 хувьд төлөвлөлт хийхээр төлөвлөсөн бөгөөд 20.09 хувьд барилгажилт, 36 хувьд нь ногоон байгууламж байгуулах ба хүн түр байрлах орон байр барих төслийг хэрэгжүүлэхээр ажиллаж байна. Хүн түр байрлах орон байр барих төслийг хэрэгжүүлнэ.

Уг төслийн талбайд нийт 3 ээлжийн 14 блок 16 давхар нийт 1500 айлын орон сууц, ил авто машины зогсоол 529 ширхэг, далд авто зогсоолын тоо 759 ширхэг, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний авто зогсоол 65ш, 864 хүүхдийн суудалтай Ерөнхий боловсролын сургууль, 100 хүүхдийн ортой цэцэрлэг, 2000-3000 м² үйлчилгээний талбайнуудыг төлөвлөж бүтээн байгуулалтын ажлыг 2018 оноос эхлүүлсэн болно.

Мөн хотхоны хашаа дотор хүүхдийн тоглоомын талбай, нарлах талбай, хөлбөмбөгийн талбай, усан оргилуур, дугуйн зам, гүйлтын зам, цогцолбор ногоон байгууламж, бичил цэцэрлэгт хүрээлэн байгуулахаар ажиллаж байна. Нэгж талбар газарт өндөр хүчдэл, үер усны ам гэх мэт газар ашиглалтын аюулгүй байдал зөрчигдөөгүй.

Үйлчилгээ – Сууцууд 1 болон 2-р давхруудаар үйлчилгээний блокуудаар холбогдоно. Саун фитнес, бэлэг дурсгалын газар, брэндийн дэлгүүрүүд байршина.

Ногоон байгууламж, гадна тохижилт – Тохижилтын тоноглолын хувьд сагсан бөмбөгийн талбай 1 ш, Хүүхдийн тоглоомын талбай 8 ш, ахмад настангуудын амрах талбай 2 ш, чөлөөт цагаа өнгөрөөх нийтийн талбай 1 ш тус тус төлөвлөсөн байна. Ногоон байгууламжийн талбай 12044.83 м² байна.

Моджуулах үйл ажиллагаа – Төслийн талбайд анхилуун улиас 158 ш, мөнгөлөг гацуур 143 ш, буйлс 125 ш, шар хуйс 125 ш гээд нийт 551 ш мод тарихаар төлөвлөж оруулсан болно.

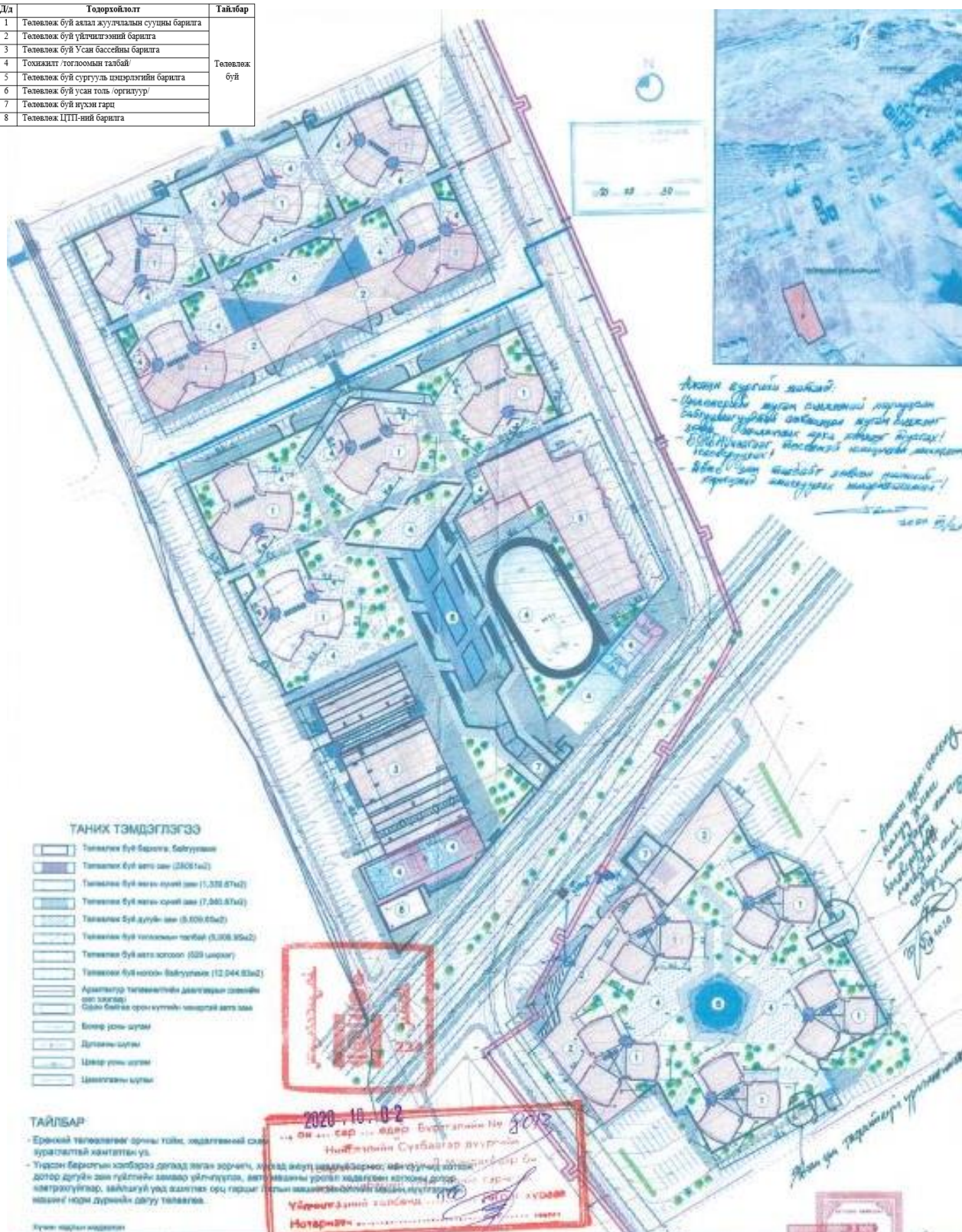
Авто гараж - Дохиолол хамгаалалт, автомат удирдлага бүхий бүрэн тоноглогдсон дулаан гаражтай байна. Төслийн үндсэн 2 бүс тус бүр ойролцоогоор 759 ширхэг дулаан зогсоолтой байна.

Төслийн төлөвлөлт

“Аялагч зөвшөөрөл бүхий бусад хүнд түр буудаллах, отоглох, ажиглалт, судалгаа шинжилгээ хийх зориулалтаар зохих журмын дагуу барьсан орон байрыг ашиглах” аялал жуулчлалын цогцолбор төслийн төлөвлөлтийг дараахь зургаар үзүүлэв. /Жич: Төслийн батлагдсан барилгын эскиз зургаас төлөвлөлтийн хэсгийг оруулсан болно/.

2025

Д/д	Тодорхойлолт	Тайлбар
1	Төлөвлөх буй аялал жуулчлалын сууцны барилга	Төлөвлөх буй
2	Төлөвлөх буй үйлчилгээний барилга	
3	Төлөвлөх буй Усан бассейны барилга	
4	Тохиржилт тоглоомын тайзай	
5	Төлөвлөх буй сургууль нийгэрлэгийн барилга	
6	Төлөвлөх буй усан толь /оригиуур/	
7	Төлөвлөх буй хүрэн гарч	
8	Төлөвлөх ПТН-ний барилга	

Зураг 1. “Аялал жуулчлалын цогцолбор” төслийн ерөнхий төлөвлөлт

“Би Би Ай Ти” ХХК-ний нийслэлийн Хан-Уул дүүргийн 23-р хорооны нутаг, Богдхан уулын ДЦГ-ын арцатын аманд хэрэгжиж буй “Аялагч зөвшөөрөл бүхий бусад хүнд түр буудаллах, отоглох, ажиглалт, судалгаа шинжилгээ хийх зориулалтаар зохих журмын дагуу барьсан орон байрыг ашиглах” аялал жуулчлалын цогцолбор төслийн 2025 онд хэрэгжүүлэх байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

2025

Зураг 2. Төслийн байгуулалтын 3D зураг

Зураг 3. Төслийн талбайд байгуулагдах төлөвлөлтийн зураг

Гүйцэтгэгч байгууллагын товч мэдээлэл:

№	Үзүүлэлтүүд	Мэдээлэл
1	Төслийн нэр	Аялал жуулчлалын бааз
2	Гүйцэтгэгч аж ахуйн нэр	“Би Би Ай Ти” ХХК
3	Улсын бүртгэлийн дугаар	9011063118 РД: 5101204
4	Талбайн байршил	Улаанбаатар хот, Хан-Уул дүүрэг, 23-р хороо Богдхан уулын ДЦГ-ын Арцатын ам нэртэй газар
5	Барилгын ажлын үргэлжлэх хугацаа	2019-2025 он
6	Байгаль орчин хариуцах ажилтан	Албан тушаал
		Нэр
		Утас
		Захирал
		Б.Баярчулуун
		99105046

Ажлын гүйцэтгэл ба төлөвлөгөө

Энэхүү БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ (БОМТ) нь Улаанбаатар хотын аялал жуулчлалын салбарыг хөгжүүлэх, хөрөнгө оруулалтыг дэмжих хөтөлбөрийн эхний үе шатанд хэрэгжиж буй Аялал жуулчлалын бааз байгуулах ажлыг гүйцэтгэх үеийн байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх үндсэн зорилго бүхий эрх зүйн баримт бичиг юм.

ХОЁР. ТӨСЛИЙН ТАЛБАЙ, ТҮҮНИЙ ОРЧНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Зураг	Агуулга	Утга
	Гүйцэтгэгч:	Би Би Ай Ти ХХК
	Байршил:	Улаанбаатар хот, Хан-Уул дүүрэг, 23-р хороо Богдхан уулын ДЦГ-ын Арцатын ам нэртэй газар
	БОННУ огноо:	2024 онд “Энвишнгрийн” ХХК
	Ажил эхэлсэн огноо:	2019 онд
	Ажил дууссан огноо:	2025 онд үргэлжилж байгаа
	Зорилго:	Аялал жуулчлалын цогцолбор байгуулах.
	Ажлын хэмжээ:	Уг төслийн талбайд нийт 3 ээлжийн 14 блок 16 давхар нийт 1500 айл өрхийн түр буудаллах орон байр

А талбай			Б талбай		
№	Е	N	№	Е	N
1	106° 50' 01.867"E	47° 51' 50.216" N	1	106° 50' 16.732"E	47° 51' 43.552" N
2	106° 50' 10.715"E	47° 51' 52.765" N	2	106° 50' 20.880"E	47° 51' 38.168" N
3	106° 50' 15.297"E	47° 51' 45.355" N	3	106° 50' 13.960"E	47° 51' 35.577" N
4	106° 50' 16.054"E	47° 51' 44.394" N	4	106° 50' 10.808"E	47° 51' 38.320" N
5	106° 50' 08.896"E	47° 51' 38.985" N	5	106° 50' 09.791"E	47° 51' 37.578" N
			6	106° 50' 09.471"E	47° 51' 38.066" N

Зураг 4. Төслийн ажил хийгдэх талбай

ГУРАВ. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Төслийн гол сөрөг нөлөөлөл

Аялал жуулчлалын цогцолбор төслийн нэмэлт ажилтай холбоотой гол сөрөг нөлөөллийн үнэлгээг БОАЖЯ-ны сайдын 2014 оны 04 сарын 10-ны өдрийн А/117 тушаалын 2 дугаар хавсралтаар баталсан аргачлалын дагуу болон нөлөөллийн оноот үнэлгээний аргыг хоёр янзаар тооцсон. Үүнд: Хөрс хуулалт, газар ухах, буцаан булах, зам тавих, шугам хоолой тавих үйл ажиллагаа тус бүрээс үзүүлэх нөлөөлөл болон байгалийн бүрэлдэхүүн бүрт нөлөөлж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг тус тусад нь авч үзэн судалсан.

Нэмэлт бүтээн байгуулалт хийх, кабель татах үед газар шорооны ажил, хөрс хуулалт, газар ухах, барилгын материал, техник, тоног төхөөрөмж зэргийг ажлын талбай дээр авчрах, нүүлгэн шилжүүлэлтийн болон барилгын үлдэгдэл бетоны хольц, хог хаягдлыг тээвэрлэх, ачих буулгах, машин техник, тоног төхөөрөмжийг ажиллуулах, хөдөлгөх үед ажлын талбайн хөрсөн бүрхэвч, ургамлан нөмрөг доройтох, ил задгай барилгын хог хаягдлаар бохирдох, тоос, дуу чимээний бохирдол ихсэх зэрэг түр зуурын нөлөөллүүд үүснэ.

Аялал жуулчлалын цогцолборын нэмэлт ажлын төлөвлөж буй талбайд аж ахуйн хашааг байгуулан амрагчдын түр амрах саравч, усан оргилуур, хүүхдийн тоглоомын талбай, сагсан бөмбөгийн талбай, явган хүний зам, мод тарих талбай, авто зогсоол гэх зэрэг барилга баригдах юм.

Байгаль орчны бүрэлдэхүүнд тус бүрт үзүүлж болзошгүй нөлөөлөл

Байгаль орчны нөлөөлөлийн үзүүлэлт	Хэлбэр			үргэлжлэх хугацаа				Эрчим		
	шууд	шууд бус	өөрөө зохицуулагдах	урт хугацааны	богино хугацааны	буцаж нөлөөлөх	буцалтгүй нөлөөлөх	хүчтэй	дунд зэрэг	бага зэрэг
1. Төслийн байршилтай холбоотой байгаль орчны асуудал										
Хөрс, ургамлын талхагдал		X			X					X
Агаарын орчинд нөлөөлөх	X			X						X
Газрын хэвлийн орон зай нөлөөлөлд өртөх										
2. Төслийн үйл ажиллагаатай холбоотой байгаль орчны асуудал										
Агаарт тоосжилт үүсэх	X				X					X
Ухлагаас гарсан шороо үүсэх	X				X					X
Төслийн үйл ажиллагаанаас үүсгэх дуу шуугианы нөлөө	X				X				X	
Ахуйн болон үйлдвэрлэлийн хог хаягдлын нөлөө	X				X				X	

Хөрсний эвдрэл үүсэх		X					X		X	
3. Байгалийн нөөц ашиглалт										
Усны хэрэглээ	X				X					X
4. Байгаль орчны өөрчлөлт										
Газрын ашиглалтын өөрчлөлт	X			X					X	
Хөрсний элэгдэл, бохирдол	X			X					X	
Агаарын бохирдол	X						X		X	
5. Нийгэм эдийн засгийн асуудал										
Хувийн өмчийн болон татварын орлого нэмэгдэх	X				X				X	
Орон нутгийн орлого нэмэгдэх	X				X			X		
Ажлын байр нэмэгдэх	X			X					X	
Орон байрны хангамж нэмэгдэх										
6. Бусад асуудал										
Чимээ шуугианы нөлөө		X			X					X
Болгоомжгүйгээс гал түймэр гарах		X			X			X		
Хүчтэй буюу аадар борооны улмаас үер болох	X				X			X		
Хатуу, шингэн хог хаягдал ихсэх	X			X						X
Газар хөдлөлд өртөх	X			X					X	
Дүн	15	4	-	6	11	-	2	3	9	7

ДӨРӨВ. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ЗОРИЛТ

Тус төслийн байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тайлан болон төслийн талбайд хийсэн хээрийн судалгаа, шинжилгээний дүн зэргийг үндэслэн тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний голлох зорилтуудыг дэвшүүлж байна.

Үүнд:

- Төслийн орчны ногоон байгууламжийн талбайг зургийн төлөвлөлтийн дагуу нийт талбайн 60 хувьд хүргэх
- Гарч буй хатуу хог хаягдлуудыг ангилан ялгах системийг нэвтрүүлж, хатуу хог хаягдлыг дахин боловсруулдаг компанид нийлүүлэх

Хэдийгээр төслийн үйл ажиллагаа нь байгаль үзүүлэх хүчтэй, том хэмжээний талбайг хамарсан нөлөөлөл үүсэхгүй боловч бичил экосистемд бага хэмжээний нөлөөлөл бүрэн арилгаж ажиллах нь зүйтэй юм.

Ажилчдын болгоомжгүй санамсаргүй үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй томоохон хэмжээний аюул, осол гарч болзошгүй бөгөөд эрсдэлийн үнэлгээний хэсэгт заасны дагуу технологийн заавар, дүрэм, санамж зэргийг байнга даган мөрдөн ажиллах зайлшгүй шаардлагатай болно.

МУ-н УИХ-с 2014 онд батлагдсан 43-р тогтоолоор батлагдсан “Ногоон хөгжлийн бодлогын” 3.3.4.-д байгаль орчинд халтай үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, бараа бүтээгдэхүүний импорт, хэрэглээг багасгахад чиглэсэн ногоон татварын системийг бий болгох гэж заасны дагуу ногоон үйлдвэрлэл, худалдааг дэмжин ажиллах нь гол юм.

- Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг тогтмол хэрэгжүүлэх
- Үйл ажиллагааны явцад учирч болзошгүй эрсдэл аюулаас бүрэн сэргийлж ажиллах, холбоотой сургалтыг тогтмол зохион байгуулах

ТАВ. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Тус төлөвлөгөөний гол зорилго нь дээр тодорхойлсон голлох сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах оршино. Энэхүү төлөвлөгөөг боловсруулахдаа дээрх төслийн гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт болон байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний гол зорилт зэргийг үндэслэн хийв.

№	Болзошгүй болон гол сөрөг нөлөөлөл	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж,	Төсөв мян.төг	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
A	Хөрс, газрын гадаргад үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ					
A -1	– Ажлын үед шинээр газар ухах, суваг, шуудууны ажил хийгдэх – Ажлын үед хөрс хуулалт, газар ухалтын ажил хийгдэх	Төслийн талбайд шаардлагатай техник тоног төхөөрөмж, материалыг хүргэхэд олон салаа зам гаргахгүйгээр, зам чиглэл заасан тэмдэг, зарлал байршуулах	Төсөл хэрэгжүүлэх явцад	2025 онд	ХАБЭА-н зардал	• MNS 5850 :2019 Хөрсний чанар. Хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ • MNS 5916 - 2008 Байгаль орчин. Газар шорооны ажлын үед үржил шимт хөрс хуулалт , хадгалалт • “Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хууль”, 2012 он
A -2		Техникийн тос, шатахууны асгаралт гарсан тохиолдолд байгаль орчин, аюулгүй ажиллагааны ажилтнууд асгаралтыг таслан зогсоох, асгарсан тосыг шингээж авах, цаашилбал бохирдсон хөрсийг саармагжуулах буюу хоргүйжүүлэх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх асгаралтын хариу үйлдэл хийх төлөвлөгөө боловсруулах		2025 онд	ХАБЭА-н зардал	
A -3		Хөрс хамгийн ихээр бохирдож болзошгүй газруудад тогтмол хүнд металлын шинжилгээ хийлгэж стандартын хэмжээнд байлгах		Жилд 2 удаа	ОХШХ-т тусгасан	
Б	Агаарын бохирдол, тоосыг бууруулах арга хэмжээ					
Б-1		Техникийн шаардлага хангах бүрэн техник, тоног төхөөрөмж сонгох, утааны яндангаас гарах хорт хийн хэмжээг стандарт хэмжээнээс хэтрүүлэхгүй байлгана.		Тогтмол	-	• MNS 4585 :2016 Агаарын чанар, Техникийн ерөнхий шаардлага

Б-2	Нэмэлт ажил хийх, техник тоног төхөөрөмжийн хөдөлгөөний үйл ажиллагаанаас тоос шороо үүснэ. Нэмэлт ажлын талбайд ажиллах техникүүдийн түлшний шаталтаас хүлэмжийн хий ялгарна.	Ажиллагсдын агаарын чанарын стандарт, тоосжилтоос урьдчилан сэргийлэх хөдөлмөр хамгааллын хэрэгсэл ашиглах дүрэм, шаардлагыг хэрхэн мөрдөж байгаад хяналт тавих, зааварчилгаа өгөх, сургалт явуулах, ажиллах орчин үнэр ихтэй, ажилчдын эрүүл мэндэд сөрөг нөлөөтэй орчин тул хүн нэг бүрийн хамгаалах хэрэгсэлтэй байх		ХАБЭА-н журмандаа тусгах ХАБЭА-н инженер ТУН ба БОХХ хяналт тавьж ажиллана. Жилд 2 удаа мониторинг хийнэ, талбайд сард 1-2 удаа ажиллана.	ХАБЭА-н зардал	• MNS 5885:2008 Агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэм хэмжээ. Техникийн ерөнхий шаардлага • “Агаарын тухай хууль”, 2012 он • “Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хууль” 2010 он
Б-3		Агаарын бохирдолд хяналт шинжилгээ хийх		ОХШХ-т тусгасан БО-ны мэргэжилтэн	ОХШХ-т тусгасан	
Уур амьсгалын өөрчлөлтөнд үзүүлэх нөлөөллийг багасгах						
В-1		Нарны эрчим хүчээр нийтийн эзэмшлийн зам талбайн гэрэлтүүлгийг шийдэх	Нийтийн эзэмшлийн талбайд	2025 онд	20 000 000	
Усны хэрэглээг үзүүлэх нөлөөллийг багасгах						
Г-1		Хурын усыг нийтийн талбайгаар хуримтлуулах боломжийг судлан ногоон байгууламжийн усалгаанд ашиглах			5 000 000	
Ан амьтадад үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах ажлууд						
Д-1	Санамсаргүй суурьшлийн бүсэд орж ирсэн ан амьтдыг гэмтээх, цочоох, хүн амьтан эрсдэх	Санамсар байдлаар хотхоны орчимд орж ирвэл үргээж цочоохгүй байх	Нийтийн эзэмшлийн талбайд	3 000 000	3 000 000	Зурагт мэдээлэл анхааруулга бүхий самбар байрлуулах
Д-2		Мөн амьтдыг хооллох, хоолны үлдэгдлийг ил хаяхгүй байх /Жич: энэ нь амьтдыг дуудах нэг хэлбэр болно/				
Д-3		Амьтдын нялх зулзагыг гэртээ тэжээх, авч явахгүй байх /Жич: ялангуяа хүүхдэд анхааруулах/				

ЗУРГАА. НОГООН БАЙГУУЛАМЖ, МОД ТАРИХ АЖЛЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төсөл хэрэгжүүлэгч нь тухайн төслийн талбайн нутаг дэвсгэртээ иргэдийн хуулиар баталгаажсан эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах нөхцлийг бүрдүүлж, байгаль орчин, ногоон хөгжлийн суурь үзэл санааг хэрэгжүүлэн хүн аюулгүй, эрүүл амьдрах нөхцлийг бүрдүүлж, үйл ажиллагаа дууссаны дараа тухайн орчинд экологийн тэнцвэрт байдлыг хадгалсан, хүн, мал амьтан болон биологийн төрөл зүйл амьдрахад аюулгүй амьдрах орчинг бий болгоход нөхөн сэргээлтийн гол зорилго оршино. Байгалийн нөөц баялгийг тогтвортой ашиглах, жам ёсоор нөхөн сэргээх боломжийг бүрдүүлэхэд оршино. Үүнд:

- ✓ Хойч үедээ экологийн тэнцвэртэй байдлыг хадгалсан
- ✓ Бохирдуулагч төлөх ёстой зарчмыг баримтлах
- ✓ Биологийн төрөл зүйлийг хамгаалах
- ✓ Экосистемийн бүрэлдэхүүн хэсгүүдийн харилцан хамаарал, холбоо, тэнцвэрт байдлыг хадгалах
- ✓ Мөн МУ-н ерөнхийлөгчийн зарлиг гарган хэрэгжүүлж буй Тэрбум мод тарих үндэсний хөтөлбөрт дэмжлэг үзүүлж ажиллана.

Ногоон байгууламжийн арга хэмжээ

Ажлын хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн үнэлгээ	Нийт зардал	Хэрэгжүүлэгч	Хамтран хэрэгжүүлэгч	Биелэлтийн шалгуур	Баримтлах хууль, журам, стандарт
Орчны тохижилтын төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх	Төслийн талбай орчимд	м²	300	10,000	3 000 000	“Би Би Ай Ти” ХХК	-		
Мод тарих		ш	33	300,000	9,900,000		-		
Тэрбум мод хөтөлбөрийн хүрээнд тарих		ш	40	250,000	10,000,000		-		
Нийт дүн				22,900,000					

ДОЛОО. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төслийн талбай орчим нь олон жилийн туршид хүн суурьшиж ирсэн бөгөөд одоог хүртэл хийсэн археологийн судалгаанаас үзвэл түүхийг олдвор, дурсгалт зүйл газар үгүй болно.

НАЙМ. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Тус төслийн үйл ажиллагааны явцад химийн хортой бодис ашиглагдахгүй бөгөөд аюултай хаягдал гаргахгүй болно.

Болзошгүй аюул осол, сөрөг нөлөө	Урьдчилан сэргийлэх бууруулах арилгах, арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Нэгжийн өртөг/төг	Нийт зардал	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт, аргачлал
Болзошгүй осол, техник технологийн шугам сүлжээний гэмтэл, галын гэнэтийн аюул үүсэх	Техник, технологийн аюулгүй байдлыг тогтмол шалгах	Нийт төсөл хэрэгжих талбайн барилга байгууламжид	-	7 500 000	2025 онд	Гамшгаас хамгаалах тухай
	Галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний талаар сургалт, зохион байгуулах	Бүх ажилчдад	2000000		2025 онд	MNS OHSAS-18001:2012 БД 12-105-07 БД 12-101-05 БНБД 12.03.04 БНБД 12.04.06 БД 12-106-14 БНБД 21-01-02 БНБД 12-01-03 MNS 5414:2004 MNS 5415:2004 MNS 00112-4-00:85 MNSISO13688:2000
	Хамгаалалтын далан, жалга сайрыг цэвэрлэж байх	Төслийн талбай орчим	1000000		Төслийн үйл ажиллагааны явцад	
	Өөрийн байгууламжид үер усны аюул, гал түймрээс урьдчилан сэргийлэх бүдүүвч схем боловсруулан батлах	Төслийн хүрээнд	-		2025 онд	
	Байгаль орчныг хамгаалах талаар сургалтыг жилд 1 удаа зохион байгуулах, дүүргийн байгаль орчны алба, байгаль хамгаалагч нартай хариуцан холбоотой ажиллах	Бүх ажилчдад	2000000		2025 онд	
	Гал унтраах хэрэгслээр бүрэн хангах арга хэмжээ авах, галыг унтраах талаар тодорхой түвшинд бэлтгэлийг хангуулах арга хэмжээ зохион байгуулах	Төслийг бүхэлд нь	2500000		2025 онд	

ЕС. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Энэхүү Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө нь “Би Би Ай Ти” ХХК-ийн аялал жуулчлалын цогцолбор байгуулах төслийн барилгын ажлын явцад гарч болох хог хаягдлын эх үүсвэрийг Монгол улс болон олон улсын хууль тогтоомж, стандарт шаардлагын дагуу хянах, бууруулахад чиглэгдэх юм.

Аливаа үйлдвэрлэл, төслийн үйл ажиллагаанаас үүдэн хог хаягдал үүсгэх нь зайлшгүй бөгөөд холбогдох хууль, журмын дагуу хог хаягдлын менежментийг системийн арга хандлагыг тодорхойлсон болно.

Төлөвлөгөөнд төслийн холбогдох стандартуудыг тогтоох, нөлөөлөл бууруулах арга хэмжээний хяналт шинжилгээ ба аудитын хөтөлбөр зэрэг төслийн хог хаягдлын менежментийн удирдлагуудыг тогтоож өгсөн.

9.1. ЗОРИЛГО

Энэхүү менежментийн төлөвлөгөөний зорилгууд нь:

- ✓ Хог хаягдлын менежментийн талаархи дотоодын болон олон улсын хууль, журам, стандартуудыг тодорхойлох;
- ✓ Барилгын ажлын үйл ажиллагаанаас гарах хог хаягдлын нөлөөллийн болзошгүй эх үүсвэрүүдийг тодорхойлох;
- ✓ Хог хаягдлын менежментийн үйл ажиллагааны журмуудыг тодорхойлох;
- ✓ Үүрэг, хариуцлагуудыг тодорхойлох;
- ✓ Хяналт шинжилгээ/аудит болон тайлагнах журмуудыг тодорхойлох;
- ✓ Ажилчдад зориулсан сургалт зэрэг багтана.

9.2. ХУУЛЬ, ЭРХЗҮЙН ОРЧИН

Хог хаягдлыг цуглуулах, ялгах, хадгалах, боловсруулах, зайлуулахтай холбоотой Монгол улсын болон олон улсын дүрэм журам, стандартуудыг заасан болно.

9.2.1. Монгол улсын хууль

“Хог хаягдлын тухай хууль” 2017 он

1 дүгээр зүйл. Хуулийн зорилт

Энэ хуулийн зорилт нь хог хаягдлаас хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, түүнээс урьдчилан сэргийлэх, хог хаягдлыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулж, байгалийн нөөц баялгийг хэмнэх, иргэдийн хог хаягдлын талаархи боловсролыг дээшлүүлэх зорилгоор хог хаягдлыг бууруулах, ангилах, цуглуулах, тээвэрлэх, хадгалах, дахин ашиглах, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, устгах, экспортлох болон аюултай хог хаягдлыг импортлох, хил дамжуулан тээвэрлэхийг хориглохтой холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

Хуулийн зүйл, заалтууд

10 дугаар зүйл. Хог хаягдлын талаар иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын нийтлэг эрх, үүрэг

10.1. Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага дараах эрх эдэлнэ:

10.1.1. хог хаягдлын тухай хууль тогтоомж зөрчсөн этгээдийн талаар төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллагад мэдээлэх, хариуцлага хүлээлгэхийг эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтнаас шаардах;

10.1.2. хог хаягдлын талаар мэргэжлийн байгууллагаас арга зүйн туслалцаа, зөвлөгөө авах.

10.2. Хог хаягдлын талаар иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага дараах үүрэг хүлээнэ:

10.2.1. энэ хуулийн 9.1.3-т заасан журмын дагуу энгийн хог хаягдлаа ангилан ялгах;

10.2.2. энэ хуулийн 15 дугаар зүйлд заасан шаардлагыг хангасан хогийн савтай байх;

10.2.3.аж ахуйн нэгж, байгууллага нь хог хаягдал цуглуулах, тээвэрлэх эрх бүхий иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагатай хог тээврийн үйлчилгээний гэрээ байгуулах;
10.2.4.хог хаягдлаа зориулалтын хогийн сав болон цэгт хаях эсхүл хог хаягдал цуглуулж тээвэрлэх эрх бүхий байгууллагад шилжүүлэх;
10.2.5.үүссэн аюултай хог хаягдлаа эрх бүхий байгууллагад, эсхүл тогтоосон тусгай цэгт хүлээлгэн өгөх;
10.2.6.нийтийг хамарсан цэвэрлэгээ, иргэдийн бүлгээс зохион байгуулсан үйл ажиллагаанд оролцох;
10.2.7.хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийг тогтоосон хугацаанд төлөх;
10.2.8.хог хаягдлыг бууруулах, ангилах, дахин ашиглах, зүй зохистой хаях дадал зуршлыг хэвшүүлэх;
10.2.9.эзэмшлийн барилга, байгууламжийн гадна хана, хашаа, хайсан дээр хог хаягдал болохоор зар сурталчилгаа байршуулахгүй байх;
10.2.10.энэ хуулийн 9.4.12-т заасан нийтийн эдэлбэр газрын хог хаягдал, цас, мөсийг цэвэрлэх;
10.2.11.барилга барих, буулгах, засварлах үйл ажиллагаанаас гарах хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, устгах, булшлах эрх бүхий иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад шилжүүлж, үйлчилгээний хөлсийг хариуцах;
10.2.12.хог хаягдлын талаархи сургалтад хамрагдаж, мэдлэгээ дээшлүүлэх;
10.2.13.хамгийн боломжит арга технологи, байгаль орчинд ээлтэй арга ажиллагааг нэвтрүүлэх замаар хог хаягдлаас хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах;
10.2.14.хог хаягдлын талаархи хууль тогтоомж, стандартын шаардлагыг хангаж ажиллах;
10.2.15.хог хаягдлын улмаас хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд хохирол учруулсан, учруулж болзошгүй байдал бий болсон тохиолдолд тухайн шатны Засаг дарга болон онцгой байдал, цагдаа, эрүүл мэндийн байгууллагад мэдэгдэх;
10.2.16.аж ахуйн нэгж, байгууллага нь байгууллагын ажилтнуудад хог хаягдлын менежментийн талаар сургалт зохион байгуулж, зохих мэдлэгийг эзэмшүүлэх, дадал зуршлыг хэвшүүлэх;
10.2.17.үйл ажиллагаанаас үүсэх хог хаягдлыг ангилан ялгах, хог хаягдал цуглуулах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, шатаах, устгах эрх бүхий байгууллагад шилжүүлэх, эдгээр үйл ажиллагаатай холбоотой гэрээ байгуулах, гэрээний хэрэгжилтэд хяналт тавих, байгууллагын дотоод болон гадна орчны цэвэрлэгээг хариуцах үүрэг бүхий нэгж, эсхүл ажилтантай байх;
10.2.18.аж ахуйн нэгж, байгууллага нь хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд хог хаягдлаас үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах шаардлагатай арга хэмжээг авах, аюулгүй ажиллагааг хангах.
10.3.Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад хог хаягдалтай холбоотой дараахь үйл ажиллагааг хориглоно:
10.3.1.хог хаягдлыг дэд бүтцийн шугам хоолойд хаях;
10.3.2.нийтийн эдэлбэр газар, ногоон бүс, үерийн далан сувагт хог хаягдал хаях;
10.3.3.хог хаягдлыг ил задгай шатаах;
10.3.4.гэрийн болон нам даралтын зууханд нийлэг материалтай хог хаягдлыг шатаах;
10.3.5.хог хаягдлыг хогийн сав болон тогтоосон цэгээс бусад газарт хаях;
10.3.6.аж ахуйн нэгж, байгууллага нь хөрс бохирдуулагч жорлон байгуулах;
10.3.7.нийтийн эзэмшлийн эд хөрөнгө дээр зар сурталчилгаа байршуулах, шашны болон зан үйлийн эд зүйлс тавьж хог хаягдал үүсгэх.

14 дүгээр зүйл. Энгийн хог хаягдлыг цэвэрлэх, цуглуулах, тээвэрлэх

14.1.Энгийн хог хаягдлыг цэвэрлэх, цуглуулах, тээвэрлэх үйл ажиллагаа эрхэлдэг иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага нь энэ хуулийн 8.1.9.6-д заасны дагуу бүртгүүлж, дугаар авсан байна.
14.2.Энгийн хог хаягдлыг цэвэрлэх, цуглуулах, тээвэрлэх үйл ажиллагааг сум, дүүргийн Засаг даргатай гэрээ байгуулсан иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага гүйцэтгэнэ.
14.3.Энэ хуулийн 14.2-т заасан гэрээ байгуулаагүй иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага тухайн үйл ажиллагааг эрхлэхийг хориглоно.
14.4.Хог хаягдал цуглуулах, тээвэрлэх чиглэл, хуваарийг энэ хуулийн 14.2-т заасан гэрээ байгуулсан иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага тогтоож, сум, дүүргийн Засаг даргаар батлуулж мөрдөнө.
14.5.Энэ хуулийн 14.4-т заасан хуваарийн дагуу хог хаягдлыг цуглуулж, тээвэрлэн хог хаягдал сэргээн ашиглах, дахин боловсруулах, устгах, булшлах үйл ажиллагаа эрхлэх эрх бүхий байгууллагад хүлээлгэж өгнө.
14.6.Энгийн хог хаягдлыг зориулалтын, битүүмжлэлтэй, аюулгүй ажиллагааны шаардлага хангасан тээврийн хэрэгслээр тээвэрлэнэ.
14.7.Энгийн хог хаягдал тээвэрлэх тээврийн хэрэгслийн жолооч, ачигч нь зохих сургалтад хамрагдаж аюулгүй ажиллагааны шаардлагыг хангаж ажиллана.
14.8.Энэ хуулийн 14.2-т заасан иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага хог хаягдлыг цэвэрлэх, цуглуулах, тээвэрлэх үед түүнийг унах, асгарах, хийсэхээс сэргийлэх арга хэмжээ авна.

40 дүгээр зүйл. Хог хаягдлыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах

40.1.Хог хаягдлыг ангилах, дахин ашиглах, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах замаар эдийн засгийн эргэлтэд оруулж, байгалийн нөөц баялгийг хэмнэнэ.
40.2.Үйлдвэрлэгч нь бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэхдээ дахивар нөөц сонгож, хаягдалгүй болон хамгийн бага хог хаягдал гаргах технологи ашиглана.
40.3.Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага нь дахин боловсруулсан, сэргээн ашигласан бүтээгдэхүүн худалдан авах замаар ногоон худалдан авалтыг дэмжинэ.

40.4.Хог хаягдлыг ангилах, цуглуулах, тээвэрлэх, хадгалах, дахин ашиглах, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, устгах, булшлах, экспортлох үйл ажиллагаа эрхэлдэг болон байгаль орчинд ээлтэй, хаягдалгүй технологи нэвтрүүлсэн иргэн, байгууллага, аж ахуйн нэгжид эдийн засгийн урамшуулал олгоно.

40.5.Энэ хуулийн 8.1.14-т заасан жагсаалтад орсон бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрлэгч болон импортлогч нь бүтээгдэхүүний хаягдал, тэдгээрийн сав, баглаа боодлоос үүсэх хог хаягдлыг эргүүлэн цуглуулах, дахин ашиглах, дахин боловсруулах, экспортлох үүрэгтэй.

40.6.Үйлдвэрлэгч болон импортлогч нь бүтээгдэхүүний хаягдал, тэдгээрийн сав баглаа боодлоос үүсэх хог хаягдлыг цуглуулж, дахин ашиглах, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, булшлах, устгах, экспортлох амьдралын мөчлөгийг харуулсан схемтэй байх ба түүнийг олон нийтэд нээлттэй байлгана.

40.7.Хог хаягдлыг дахин боловсруулж хийсэн бүтээгдэхүүн болон дахин боловсруулагдах хог хаягдал үүсгэх бүтээгдэхүүн нь энэ хуулийн 8.1.13-т заасан таних тэмдэгтэй байна.

40.8.Хог хаягдлыг ангилах, цуглуулах, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, устгах байгууламж болон хог хаягдлын төвлөрсөн цэг, үйлдвэр технологийн паркийн газрыг эзэмшүүлэх, ашиглуулах асуудлыг Газрын тухай хуульд заасны дагуу шийдвэрлэнэ.

41 дүгээр зүйл.Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж

41.1.Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж төлнө.

41.8.Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийг сум, дүүргийн төсөвт төвлөрүүлнэ.

41.12.Нийтийн эдэлбэр газрын хог хаягдлыг цэвэрлэх болон хог хаягдлыг ангилах, дахин ашиглах, дахин боловсруулах үйл ажиллагааг дэмжих, бүх нийтийн их цэвэрлэгээ, сургалт, сурталчилгаа зохион байгуулах үйл ажиллагаанд зарцуулагдах зардлыг аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн төсөвт тусгаж зарцуулна

43 дугаар зүйл.Хууль тогтоомж зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

43.1.Хог хаягдлын тухай хууль тогтоомж зөрчсөн этгээдэд эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээргүй бол улсын байцаагч, цагдаа болон сум, дүүрэг, баг, хорооны Засаг дарга дараахь хариуцлага хүлээлгэнэ:

43.1.1.энэ хуулийн 7.1.2-т заасан журмыг зөрчсөн бол хүнийг хоёр зуун мянган төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг нэг сая төгрөгөөр торгох;

43.1.2.энэ хуулийн 8.2.1, 8.3.2, 8.5.1, 8.6.2, 9.1.3-т заасан журмыг зөрчсөн бол хүнийг тавин мянган төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг хоёр зуун мянган төгрөгөөр торгох;

43.1.3.энэ хуулийн 10.2.1, 10.2.4, 10.2.5, 10.2.7, 10.2.9, 10.2.10, 10.2.11-д заасныг зөрчсөн бол хүнийг гучин мянган төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг хоёр зуун мянган төгрөгөөр торгох;

43.1.4.энэ хуулийн 10.3.1, 10.3.2-т заасныг зөрчсөн бол хүнийг тавин мянган төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг хоёр зуун мянган төгрөгөөр торгох;

43.1.5.энэ хуулийн 10.3.3, 10.3.4-т заасныг зөрчсөн хүнийг тавин мянган төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг дөрвөн зуун мянган төгрөгөөр торгох;

43.1.6.энэ хуулийн 10.3.5-д заасныг зөрчсөн хүнийг тавин мянган төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг хоёр зуун мянган төгрөгөөр торгох;

43.1.7.энэ хуулийн 10.3.6-д заасныг зөрчсөн хуулийн этгээдийг хоёр зуун мянган төгрөгөөр торгох;

43.1.8.энэ хуулийн 10.3.7-д заасныг зөрчсөн хүнийг тавин мянган төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг таван зуун мянган төгрөгөөр торгох;

43.1.9.энэ хуулийн 14.4, 14.5, 14.6, 14.8-д заасныг зөрчсөн хүнийг хоёр зуун мянган төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг таван зуун мянган төгрөгөөр торгох;

43.1.10.энэ хуулийн 14.3-т заасныг зөрчсөн хүнийг хоёр зуун мянган төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг дөрвөн зуун мянган төгрөгөөр торгох;

43.1.11.энэ хуулийн 16.8-д заасныг зөрчсөн хүнийг таван зуун мянган төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг нэг сая төгрөгөөр торгож, учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх;

43.1.12.энэ хуулийн 18.1-д заасныг зөрчсөн хүнийг таван зуун мянган төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг нэг сая төгрөгөөр торгох;

43.1.13.энэ хуулийн 20.1, 20.2-т заасныг зөрчсөн хүнийг хоёр зуун мянган төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг таван зуун мянган төгрөгөөр торгох;

43.1.14.энэ хуулийн 20.4-т заасныг зөрчсөн хүнийг нэг сая төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг хоёр сая төгрөгөөр торгож, учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх;

43.1.15.энэ хуулийн 24.1-д заасныг зөрчсөн хүнийг нэг сая төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг хоёр сая төгрөгөөр торгох;

43.1.16.энэ хуулийн 25.1-д заасныг зөрчсөн хүнийг нэг сая төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг хоёр сая төгрөгөөр торгож, учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх;

43.1.17.энэ хуулийн 26.1-д заасныг зөрчсөн хүнийг нэг сая төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг хоёр сая төгрөгөөр торгож, учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх;

43.1.18.энэ хуулийн 28.1-д заасныг зөрчсөн хуулийн этгээдийг хоёр сая төгрөгөөр торгож, учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх;

43.1.19.нийтийн эдэлбэр газар болон ногоон бүсэд хог хаягдал хаясан иргэн, аж ахуйн нэгжийн зөрчил үйлдэхэд ашигласан тээврийн хэрэгсэл, унаа хөсөг, техник, тоног төхөөрөмжийг хурааж, зөрчил гаргасан хүнийг нэг сая төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг гурван сая төгрөгөөр торгох;

43.1.20.энэ хуулийн 40.5-д заасныг зөрчсөн хүнийг нэг сая төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг таван сая төгрөгөөр торгох;

43.1.21.энэ хуулийн 40.6-д заасныг зөрчсөн хүнийг нэг зуун мянган төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг нэг сая төгрөгөөр торгох;

43.1.22.энэ хуулийг зөрчсөн албан тушаалтны үйлдэл нь гэмт хэргийн шинжгүй бол Төрийн албаны тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэх.

9.2.2. Засгийн газрын тогтоол, сайдын тушаалаас

№	Нэр	Батлагдсан огноо, актын дугаар
Сайдын тушаал		
1	Энгийн хог хаягдлыг ангилах, цуглуулах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, устгах, булшлах үйл ажиллагаанд тавигдах ерөнхий шаардлага	БОАЖС-ын 2018 оны 11 дүгээр сарын 17 өдрийн А/443 дугаар тушаалын хавсралт
2	Энгийн хог хаягдлын норматив хэмжээг тогтоох аргачлал	БОАЖС-ын 2017 оны А/368 дугаар тушаалын хавсралт
3	Хог хаягдлын улсын мэдээллийн нэгдсэн сангийн тогтолцоо, бүрдэл болон мэдээлэл төвлөрүүлэх журам	БОАЖС-ын 2018 оны 11 дүгээр сарын 12-ны өдрийн А/428 дугаар тушаалын хавсралт
4	Иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагын тухайн жилд хэрэгжүүлэх “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”	Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайдын 2014 оны 01 дүгээр сарын 06-ны өдрийн А-05 дугаар тушаалын хавсралт

9.2.3. Стандартууд

Монголын улсын стандартууд

- ✓ “Ахуйн хог хаягдлыг тээвэрлэхэд тавих ерөнхий шаардлага” MNS 5344 - 2011
- ✓ “Агаарын чанар. Аюултай хог хаягдал шатаах зуухны яндангаар агаар мандалд хаягдах утааны найрлага дахь агаар бохирдуулах зарим бодисын зөв” MNS 6342- 2012 5х

Олон улсын стандартууд

- ✓ ЕХ-ны хог хаягдлыг ландфил хийх тухай захирамж 99/31/ЕС (1999 он);
- ✓ ЕХ-ны хог хаягдлыг шатаах устгах тухай захирамж 2000/76/ЕС (2000 оны 12 сарын 4- ны өдөр);
- ✓ ДЭМБ-ын Эрүүл мэндийн салбарын аюулгүй хог хаягдлын менежмент: Бодлогын баримт бичиг, бүртгэлийн хуудас № 281, (эрүүл мэндийн салбарын хог хаягдлын менежмент);
- ✓ Аюултай хог хаягдлын хил дамжсан хөдөлгөөний хяналтын тухай конвенци, хог хаягдлыг устгах конвенци (Базелын конвенци, Монгол улс 1997 онд нэгдсэн);
- ✓ US EPA стандартууд CFR 258 (Хотын хатуу хог хаягдлыг ландфилдэх шалгуур) төсөлд хэрэгжүүлэхээр баталсан;

9.2.4. Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ ба менежментийн хяналт

Хог хаягдлын сөрөг нөлөөллийг бууруулахын тулд нөлөөлөл бууруулах арга хэмжээ болон менежментийн хяналтыг барилгын ажлын үед хэрэгжүүлнэ. Гэрээт гүйцэтгэгчид нь доорх хүснэгтэнд тодорхойлсон арга хэмжээнүүдийг өөрсдийн ажлын дүрэм журманд тусган дагаж мөрдөнө. Мөн туслан гүйцэтгэгчийн төлөвлөгөөнүүдэд доор дурьдсан шаардлагуудыг дагаж мөрдөхөөр оруулж өгсөн байх ёстой.

“Аюултай хог хаягдал” гэж тэсрэмтгий, шатамхай, урвалын идэвхтэй, исэлдүүлэгч, агаар болон устай харилцан үйлчилж хортой хий ялгаруулдаг, халдвартай, идэмхий, хүн амьтанд богино болон удаан хугацаанд хортой нөлөөлөл үзүүлдэг, байгаль орчинд хортой шинж чанартай, устгасны дараа аюултай шинж чанартай ялгарал үүсгэдэг хог хаягдлыг, “энгийн хог хаягдал” гэж аюултай хог хаягдлаас бусад хог хаягдлыг, “ахуйн хог хаягдал” гэж айл өрхөөс гарах энгийн хог хаягдлыг тус тус хэлнэ.

Энгийн хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр болон үйл ажиллагаа*ны явцад дахин ашиглах, хүнсний хаягдал, үнс болон бусад гэсэн төрлөөр заавал ангилна.

Энгийн хог хаягдал

Дахин ашиглах боломжтой хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгаж хадгалж, орон нутагт хамгийн ойр хоёрдогч түүхий эд цуглуулах цэгт хүргэнэ.

Дахин ашиглах боломжтой хог хаягдалд дараах хог хаягдал хамаарна:

- ✓ Цаас /хэт бохирдоогүй сонин, сэтгүүл, дэвтэр, бичгийн цаас, төрөл бүрийн боодлын цаас, картон цаас, сүү, жүүсний тетрапак савалгаа/
- ✓ Хуванцар /төрөл бүрийн ус, ундааны хуванцар сав, 0,025 мм-ээс дээш зузаантай гялгар уут, баглаа боодол кетчуп, ургамлын тос, бие угаагч шингэн, шампунь, угаалгын шингэний хуванцар сав, гм/
- ✓ Хөнгөн цагаан, төмөр, метал, зэс, гууль, тэдгээрээр хийсэн зүйл;
- ✓ Шил /хүнсний болон бүх төрлийн шилэн сав, шилэн эдлэл/;
- ✓ Лааз;
- ✓ Мод, модон эдлэлийн хаягдал;
- ✓ Хувцас, даавуун эдлэл;
- ✓ Савхи, резин;
- ✓ Өвс, мод.

Дахин ашиглах боломжгүй хатуу хог хаягдалд дараах энгийн хог хаягдлууд хамаарч байна.

а/ Хүнсний хог хаягдал. Үүнд:

- ✓ Хоолны үлдэгдэл;
- ✓ Хүнсний ногоо, жимсний хальс, үлдэгдэл;
- ✓ Хэрэглэсэн хүнсний тос.

б/. Халаалтын болон уурын зуухны үнс:

в/. Бусад хог хаягдалд дараах хог хаягдал орно:

- ✓ Хэт бохирдсон дахин ашиглах боломжгүй хог хаягдал;
- ✓ Барилгын болон тусгаарлах материалаас гарсан дахин ашиглах боломжгүй хог хаягдал;
- ✓ Боловсруулсан дахин ашиглах боломжгүй бохир хөрс, шороо, чулуу, элс, хайрга;
- ✓ Хаягдал халдваргүйжүүлэх төхөөрөмжөөс гарсан дахин ашиглах боломжгүй хог хаягдал, далан, усан сангийн лав /үйлдвэрийн цэвэрлэх байгууламжаас гарах лаваас бусад/;
- ✓ Ахуйн болон үйлдвэрлэл, худалдаа үйлчилгээний дахин ашиглах боломжгүй, аюулгүй хог хаягдал;
- ✓ Дахин ашиглах боломжтой хог хаягдлын ангилалд ороогүй бусад зөвшөөрөгдсөн хог хаягдал багтана.

Энгийн хог хаягдлыг түр хадгалах цэг нь ангилан ялгах боломжтой, бороо ус орохооргүй, хөрсөнд нэвчихгүй байх шаардлагатай байдаг.

Энгийн хатуу хог хаягдлын тухай хуулийн 8-р зүйлийн 8.4.3-т заасны дагуу харьяа нутаг дэвсгэрийн эрх бүхий аж ахуй нэгжтэй гэрээгээр зайлуулах гэрээг байгуулна.

Аюултай хог хаягдал

Оффис, үйлчилгээний газрын үйл ажиллагаанаас төслийн үйл ажиллагаанаас оффисын зориулалтаар ашиглах зарим техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийн хаягдал буюу ахуйн зориулалтын батерей, принтер, хувилах машины хор зэрэг нь аюултай хог хаягдал

болох юм. Иймд эдгээр хог хаягдлыг ахуйн хог хаягдалтай холилгүйгээр тусад хадгалж, эдгээр хаягдлыг хүлээн авах цэгүүдэд нийлүүлэх нь зүйтэй.

Монгол улсад химийн хортой болон аюултай хуванцар хог хаягдлын савыг дахин боловсруулж ашиглах анхны үйлдвэрийг “Цэцүүх трейд” ХХК ашиглалтад оруулсан, ашигласан принтер, хувилах машины хорыг “Электро ВорлдТрейд” ХХК цуглуулан авч, дахин боловсруулж эхлээд байна. Батерей, принтерийн хоронд агуулагдах хүнд металл нь байгаль орчин болон хүний эрүүл мэндэд маш хортой, аюултай хог хаягдлын тоонд ордог. Бидний дунд ашигласан батерейг хазаж, дахин ашиглаж болдог гэсэн ойлголт түгээмэл бий.

Гэхдээ энэ нь хүний эрүүл мэндэд асар их хөнөөлтэй гэдгийг зарим хүмүүс мэддэггүй билээ. Батерей нь асар их хүчтэй хүчил агуулдаг тул ам, хамраа түлэх, улмаар насан туршдаа амт мэдрэхгүй, ярих чадвараа алдаж болох эрсдэлтэй. Мөн төрөл бүрийн хавдар, ургийн гажиг үүсгэх аюултай.

Хог хаягдлын төрлүүд ба хэмжээ: Төслийн хүрээнд дараах хог хаягдалд энгийн болон аюултай хог хаягдлын төрлүүд гарахаар байна. Хог хаягдлын гарцын хэмжээг төсөл хэрэгжүүлэгч хог хаягдлын нэр төрөл бүрээр нь холбогдох эх үүсвэр дээр нь ажлын зураг авалт хийж норматив тогтоох шаардлага тавигдаж байгаа. Бид БОМТ-ний хүрээнд төслийн үйл ажиллагаанаас гарах хог хаягдлыг ажиллах хүч, ажлын хоног, хэрэглээний норм, техникийн ээлж гэх зэрэг үзүүлэлтүүдэд үндэслэн дараах байдлаар тооцлоо.

Төслийн үйл ажиллагааны явцад гарах хог хаягдлын хэмжээ

Хог хаягдлын ангилал	Хог хаягдлын нэр төрөл	Хог хаягдлын хэмжээ
Энгийн хог хаягдал		
Дахин ашиглах боломжтой	Цаас	Оффисын 1 ажилтан сард 0.2кг/хүн бичиг цаасны хаягдал
	Шил	Хүнсний баглаа боодлоос 1 хүн/хон*0.6кг
	Хуванцар,	Хүнсний болон ахуйн хэрэглээнээс 1хүн/хон*0.5
	Резин	Техникийн ээлжийн тоогоор тооцно.
	металл, төмөр	Нийт үүсэх хэмжээнээс: - Ундааны сав баглаанаас 1 хүн/хон* 0.3кг - Техник тоног төхөөрөмжийн засвар үйлчилгээнээс гарах металлыг тооцоолох боломжгүй байна
Хүнсний хог хаягдал	(гал тогооны хаягдал)	1 хүн хоногт 0.1кг
Бусад хаягдал	Хэтэрхий бохирдсон ашиглах боломжгүй хог хаягдал	1 хүн хоногт 0.15кг
	Ахуйн хэрэглээнээс гарсан дахин ашиглахгүй шингэн хаягдал	Төслийн хүрээнд унд ахуйд ашиглах усны 90 хувь нь ахуйн бохир болж хаягдана.
Барилгын хог хаягдал	Буулгасан барилгын дахин ашиглагдахгүй хаягдал	Тооцоолох боломжгүй
Аюултай хог хаягдал		
Батерей аккумулятор	Хар тугалгатай батерей	Батерей солих ээлжийн тоогоор гарна.
Хаягдал тос ба шингэн түлш	Түлшний тос, дизель	Техникийн ээлжийн тоогоор гарна. Зөвшөөрөлтэй авто засварын газарт техникийн үйлчилгээ хийгдэнэ.

Шингэн хадгалах танк, зөөврийн танк, торхны цэвэрлэгээний хаягдал	Тос агуулсан хаягдал	Тос агуулсан хаягдал нь: • Тос агуулсан арчих материалын хаягдал • Тос агуулсан хөрсний хуулдас Зөвшөөрөлтэй авто засварын газарт техникийн үйлчилгээ хийгдэнэ.
	Хаягдал шингэн катализатор	Тооцох боломжгүй. Катализатор үүсэх нөхцөл үгүй гэж үзнэ. Аккумуляторыг холбогдох үйлчилгээ үзүүлдэг газарт цэнэглэнэ.
Хөдөлгүүр, хурдны хайрцагны болон тосолгооны тосны хаягдал	Хүнд машин механизмын цэвэрлэгээний хаягдал	Тооцох боломжгүй.

Хог хаягдлыг зайлуулах, устгах. “Хог хаягдлын тухай” хуулийн дагуу хог хаягдлыг цуглуулах, зайлуулах, устгах харилцааг зохицуулах зөвлөмжийг төслийн хүрээнд үүсэх хог хаягдлын нэр төрөл бүрээр авч үзэх шаардлагатай болно. Харин үүссэн хог хаягдлын хэмжээ нэр төрлүүдээр бага, холбогдох эрх бүхий этгээдэд хүлээлгэн өгөхөд тээврийн ачааллын хангалттай хэмжээнд хүрэхгүй байж болзошгүй тул төслийн хүрээнд үүсэх хог хаягдлыг нэгдсэн менежментэд шилжүүлж болно гэж үзэж байна.

Хог хаягдлыг зайлуулах арга хэлбэр

Хог хаягдлын нэр төрөл	Хог хаягдлын хэмжээ
Энгийн хог хаягдал	
цаас	Дахин боловсруулах боломжтой тул эрх бүхий этгээдэд хүлээлгэн өгөхийн тулд гэрээ хийнэ. Түр хадгалалтын цэгийг хуримтлагдах хэмжээ, тээвэрлэлтийн хугацаатайгаа уялдуулан төлөвлөсөн байна.
шил	
хуванцар,	
резин,	
металл, төмөр	
Хүнсний хаягдал, (гал тогооны хаягдал)	Маш бага хэмжээтэй гарах бөгөөд хэт бохирдолтой, удаан хугацаагаар хадгалах боломжгүй хаягдал тул хамгийн цөөндөө 7 хоногт 2 удаа зайлуулна. Тиймээс эрх бүхий этгээдээр тогтоосон хугацаанд тээвэрлүүлэн зөвшөөрөгдсөн цэгт хүргүүлнэ.
Хэтэрхий бохирдсон ашиглах боломжгүй хог хаягдал	
Шингэн хаягдал	Зөвшөөрөгдсөн цэгт түр хадгалан зөвшөөрөгдөн цэгт зайлуулна.
Аюултай хог хаягдал	
Хар тугалгатай батарей	Аюултай хог хаягдлын зөвлөмжийг баримтална. Эрх бүхий этгээдэд нийлүүлнэ.
Ашигласан тос, масло	Зөвшөөрөлтэй авто засварын газарт техникийн үйлчилгээ хийгдэнэ.
Хаягдал шингэн катализатор	Катализатор үүсэх нөхцөл үгүй гэж үзнэ. Аккумуляторыг холбогдох үйлчилгээ үзүүлдэг газарт цэнэглүүлнэ.
Хүнд машин механизмын цэвэрлэгээний хаягдал	Тооцох боломжгүй.

Хог хаягдлын менежментийг хэрэгжүүлэх зардал. Хог хаягдлын менежментийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай зардлыг хог хаягдлын нэр төрөл бүрийн менежментийг яаж зохион байгуулснаас хамаарна.

Хог хаягдлыг лонх, лааз, цаас, хоолны үлдэгдэл, бусад гэсэн байдлаар нь ангилан хадгалж дахин ашиглагдах хэсгийг нь хоёрдогч түүхий эдийн цэгт нийлүүлэн, үлдэх буюу ашиглагдахгүй хэсгийг хогийн цэгт зайлуулах нь зүйтэй. Ийнхүү хог хаягдлын төлөвлөгөөг гаргахдаа цехийн бүхий л үйл ажиллагааны явцад гарч байгаа хог хаягдлын судалгааны үндсэн дээр боловсруулав.

Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн үнэлгээ	Нийт зардал	Хэрэгжүүлэгч	Биелэлтийн шалгуур	Баримтлах хууль, журам, стандарт
Хатуу хог хаягдлын менежмент								
4-5 цэгт 8-н төрлөөр ангиллан хаях хогийн савнуудыг байрлуулах	Төслийн талбай	ш	3	10,000,000	30,000,000	“Би Би Ай Ти” ХХК	Хог хаягдлын тархалтгүй байх	Хог хаягдлын тухай хууль, Хог хаягдлыг ангилан ялгаж хаях журам
Ангилсан дахивар хог хаягдлыг боловсруулах газарт тээвэрлэх зардал		удаа	24	1,000,000	24,000,000			
Хог хаягдлын бууруулах нөлөөллийн ажил		ш	1	5 000 000	5 000 000			
Нийт	59,000,000							

Хог хаягдлын цуглуулах зөвлөмж

ЗӨӨЛӨН ХУВАНЦАРЫН УУТ ХУВАНЦАР УУТ, БАГЛАА БООДОЛ

Энэ уутанд бүх хуванцар уут, зөөлөн хуванцар баглаа боодлоо хийгээрэй. Дэлгүүрийн торнууд, талх, боов, гоймонгийн гялгар уутнууд, бусад хүнсний гялгар уутнууд, мөн хүнсний скоч багтана. Харин бүгд цэвэрхэн байх ёстойг битгий мартаарай! Хэрэв гялгар уут, баглаа хэтэрхий бохирдсон байвал эцсийн хогийн савандаа хийгээрэй.

ХАТУУ ХУВАНЦАРЫН УУТ, ХУВАНЦАР САВНУУД

Энэ уутанд хатуу хуванцар савнууд болон бусад хатуу хуванцар хаягдлуудаа хийгээрэй. Жишээ нь ус ундаа, пивоны сав, кетчуп, шампунь, аяга таваг угаагчны сав, тараг бусад хүнсний сав, мөн канистра болон бусад эвдэрсэн хатуу хуванцар эдлэл орно. Хуванцар савыг өнгө, төрлөөр нь ялгах ёстойг анхаарна уу.

ЦААС, БӨС ДААВУУНЫ УУТ, ЦААС, КАРТОН, СҮҮ ЖҮҮСНИЙ САВ, БӨС ДААВУУ

Энэ уутанд та дахин хэрэглэж эсвэл галд шатаадаггүй бол бүх төрлийн картон, цаасаа хийгээрэй. Нэг дор дахин боловсруулахгүй боловч тетрапак сав буюу сүү, жүүсний савнуудаа мөн бөс даавууны хаягдлуудаа энд хийгээрэй. Дараа нь салгаж ангилахад бидэнд хялбар байх болно.

ШИЛНИЙ УУТ, ШИЛЭН ЛОНХ, ШИЛЭН САВНУУД

Энэ уутанд та бүх төрлийн шилнүүдээ хийгээрэй. Архины шил болон бусад лонхнууд, хүнсний шилэн савнууд (огурцы, компот, жимсний чанамал, салатны шил гэх мэт). Шуудайд хийхдээ шилнууд хоосон, цэвэрхэн байх ёстойг битгий мартаарай. Сайтар угаах шаардлагагүй ч хөнгөхөн зайлах хэрэгтэй шүү.

ХҮНСНИЙ ХАЯГДЛЫН САВ, НОГОО БОЛОН МАЛЫН ГАРАЛТАЙ ХАЯГДАЛ

Хүнсний хог хаягдал бусад дахиваруудыг бохирдуулж, дахин боловсруулах боломжгүй болгодог тул тусад нь ангилах маш чухал. Болж өгвөл 2 тусдаа саванд хийгээрэй:

Ногооны хальс болон бусад ногоон хаягдлыг малд өгөх эсвэл хашаандаа бордоо болгон ашиглаж болно.

Амьтны гаралтай хаягдал үнэр орж, амьтан, шавьж татах эрсдэлтэй тул ногооны хаягдалтай холихгүй байхыг зөвлөө. Хэрэв нохойд өгөх боломжгүй бол нэгдсэн хогийн цэгт авчирч өгөөрэй. Харин бусад хогтой огт холихгүй, цэвэрхэн байлгах ёстойг санаарай.

ЭЛЕКТРОН ХАЯГДЛЫН УУТ, Э-ХАЯГДАЛ БОЛОН ЗАЙ

Энэ уутанд та эвдэрсэн бүх төрлийн электрон бараагаа хийгээрэй. Бүгдийг нь дахин боловсруулах боломжгүй ч зарим хэсгийг дахин боловсруулж эсвэл сэлбэгэнд дахин ашиглах боломжтой байдаг. Бүх төрлийн баттерэй нь байгаль орчныг бохирдуулагч маш хүнд хортой найрлагуудыг агуулдаг, тиймээс тэднийг хогийн цэгт очиж хөрс, ус, агаар бохирдуулахаас нь сэргийлэн зөв ангилж, зохистой газар нь хүргэх шаардлагатай юм.

МЕТАЛ ХАЯГДЛЫН УУТ, ЛААЗ БОЛОН БУСАД МЕТАЛУУД

Энэ шуудайнд та бүх төрлийн металл хаягдлаа хийгээрэй. Гэрээс тань хөнгөн цагаан лааз болон хүнсний төмөр лаазнууд дийлэнхдээ гарах болов уу. Бас өөр эвдэрсэн бүх төрлийн металл зүйлсээ хийж болно. Металыг зогсолтгүй дахин боловсруулах боломжтой байдаг.

ЭЦСИЙН ХОГИЙН САВ, ДАХИН БОЛОВСРУУЛАГДАХГҮЙ БУСАД БҮХ ТӨРЛИЙН ХОГ

Та бүх хогоо ангиллуудын дагуу зөв ангилж чадвал эцсийн хог маш бага хэмжээгээр гарах ёстой. Харин та огт хоггүй амьдрах гэж хичээсэн ч ямар нэг байдлаар эцсийн хог заавал гарах болно. Тиймээс эцсийн хогоо хийх сав зайлшгүй хэрэгтэй. Энэ савыг аль болох жижигхэн байлгахаар хичээж болно шүү дээ!

ХОГ АНГИЛАХ САВНЫ 4 ДҮРЭМ

1. ГЭР ДОТРОО ТҮР ЦУГЛУУЛАХ САВ ГАРГАЖ АШИГЛАХ

Энэ нь дүрэм гэхээсээ илүү зөвлөгөө юм: Гэрээс гарах бүх дахивар хаягдлаа том картон хайрцаганд хадгалж байгаад дүүрэхээр нь ангилах савандаа ялгаж хийгээрэй. Ингэснээр хогоо өдөр тутам ангилахад илүү хялбар болно.

2. ӨӨРСДИЙН ХЭРЭГЛЭЭНДЭЭ ТОХИРУУЛЖ САВАА АШИГЛАХ

Хог ангилах тохиромжтой сав нь хэрэглэгчдээ яг таарсан байх ёстой. Иймээс бид энэ савыг өөртөө тохируулж болохоор хийсэн. Та гарах хогныхоо хэмжээ, бүтцээс хамаараад тус саванд хэдэн ч уутыг хэрэгцээндээ тохируулан яаж ч байрлуулах боломжтой. Хамгийн гол нь хогоо заасан ангилалуудын дагуу ангилах юм.

3. ДАХИН БОЛОВСРУУЛАГДАХ ХАЯГДЛАА ЦЭВЭРХЭН АНГИЛАХ

Энэ дүрэм нь голдуу хоол хүнс, ундааны саванд хамаарах ч маш чухал юм. Ангилдаг дахиваруудаа цэвэрхэн байлгаарай. Савангаар угаах хэрэггүй ч ангилах савандаа хийхээсээ өмнө багахаан усаар зайлаад хийгээрэй. Эс бөгөөс бусад дахиварууд бохирдож дахин боловсруулах боломжгүй болно.

АРАВ. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Төслийн үйл ажиллагаанаас орчны агаар, ус, хөрсөнд үзүүлэх нөлөөллийг илрүүлэх, байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний хэрэгжилт, сөрөг нөлөөллийг бууруулах талаар авсан арга хэмжээний дүнг хянаж шалгах, цаашдын үйл ажиллагааг тодотгох зорилгоор хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

ОХШХ-т төсөл хэрэгжих газрын агаарын чанар, усны чанар, хөрсөн бүрхэвч, дуу чимээний нөлөөлөл зэрэг хяналт шинжилгээний үзүүлэлт, хэмжилт хийх, дээж авах байршил, хугацаа, давтамж, холбогдох стандарт болон эдгээр ажлыг гүйцэтгэхэд шаардагдах зардлын төсвийг тооцоолов.

Төслийг хэрэгжүүлэхдээ дээрх аргачлалын дагуу “Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр”-ийг явуулах үүрэгтэй бөгөөд гаргах зардлыг тус компани нь бүрэн хариуцна.

Энэхүү шинжилгээний зардлыг гаргахдаа УЦУОШГ-н харьяа итгэмжлэгдсэн Байгаль орчин, Хэмжилзүйн Төв лаборатори болон Геологийн төв лабораторид мөрдөгдөж буй үнийг үндэслэн зардлын тооцоог гаргав.

№	Шинжилгээний нэрс	Хийлгэх тоо	Нэг бүрийн үнэ	Нийт зардал /төг/	тайлбар	Хаана
Агаарын хяналт шинжилгээний хөтөлбөр						Байгаль Орчин, Хэмжилзүйн төв лаборатори
1	Тоосонцор-TSP(их эзэлхүүний арга)	4	200000	800000		
2	Агаарын найрлагыг тогтоох хэмжилт	4	200000	800000		
	Нийт			1,600,000		
Хөрсний хяналт шинжилгээний хөтөлбөр						
1	Хөрсний анхан шатны боловсруулалт	4	5000	20000	Нийт 2 дээжийг хөрсний 2 үе давхаргаас авч шинжлүүлнэ.	Байгаль Орчин, Хэмжилзүйн төв лаборатори
2	Аммони	4	8300	35400		
3	Фосфор	4	9000	36000		
4	Нитрат	4	8600	34400		
5	Сульфат	4	3300	13200		
6	чийг	4	2000	8000		
7	РН	4	2100	8400		
8	Ялзмаг	4	5000	20000		
9	Хүнд элементийн шинжилгээ	4	100000	400000	4 элемент	
	Нийт			600 400		
Нийлбэр дүн				2,200,400		

Зураг 5. Орчны хяналт шинжилгээний цэгүүдийн байрлал

Тайлбар

Х-1–Хөрсний дээж авах цэг

А-1–Агаарын дээж авах цэг

АРВАН НЭГ. УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ, ОРОЛЦОГЧ ТАЛУУДАД МЭДЭЭЛЭЛ ӨГӨХ, ТАЙЛАГНАХ, ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭХ АРГА ХЭМЖЭЭ

Аливаа байгууллагын байгаль орчны асуудлыг хариуцах, удирдан зохион байгуулах бүтэц нь ISO 14001 2004 (MNS 2006) стандартад заасан Байгаль орчны удирдлагын тогтолцоо (БОУТ) бөгөөд үүнд тухайн байгууллагын байгаль орчны бодлогын хүрээнд төлөвлөх-хэрэгжүүлэх-хянах-шийдэх гэсэн 4 үйл ажиллагаа тасралтгүй хийгдэж байгаль орчны үзүүлэлт байнга сайжирч байх нөхцлийг бүрдүүлдэг. Менежментийн тогтолцоонд байгууллагын бүтэц, төлөвлөлт, хариуцлага, практик үйл ажиллагаа, бодлого, дүрэм журмын баримт бичиг, процесс, нөөцийг хамааруулдаг (ISO 14001, 2004).

БОУТ-ны бүрдэл хэсэг, үйл ажиллагааны товч тайлбар:

Байгаль орчны бодлого: Тухайн байгууллагын байгаль орчны үзүүлэлтийн талаар дээд удирдлагаас тогтоосон зорилт, чиглэл юм.

Төлөвлөлт: Байгаль орчны асуудал, хууль журам, стандартын шаардлага, байгаль орчны талаар баримтжуулж, баталгаажуулсан зорилго, зорилт, хөтөлбөр;

Хэрэгжүүлэлт: Хүн, материал, технологи, дэд бүтэц, санхүүгийн нөөц, үүрэг, хариуцлага, захиргаа, ажиллагсдын мэдлэг чадвар, сургалт, харилцаа холбоо, байгаль орчны баримт бичиг болон үйл ажиллагааны хяналт, удирдлага, онцгой нөхцлийн бэлэн байдлыг хангах, хариу арга хэмжээ авах ажиллагаа;

Хяналт, сайжруулалт: Хяналт шинжилгээ, хэмжилт, гүйцэтгэлийн шалгалт, дутагдал, доголдлыг засах, сайжруулах, сэргийлэх, бүртгэлийн хяналт удирдлага, дотоод аудит;

Удирдлагын хяналт: Байгууллагын дээд удирдлагын зүгээс тогтмол хугацаанд хийх хяналт шалгалтын үйл ажиллагаа, байгаль орчны бодлогын хэрэгжилт, гүйцэтгэлийн үзүүлэлт, үр дүнг хянана.

“Би Би Ай Ти” ХХК-ний Аялал жуулчлалын цогцолбор байгуулах төслийн барилгын ажил үргэлжлэх явцад байгаль орчин, хүний эрүүл мэндэд аюул учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийн талаарх мэдээллийг оролцогч талуудад нээлттэй байх гэсэн зарчмын дагуу төсөл хэрэгжиж буй нутгийн иргэд, орон нутгийн удирдлага болон холбогдох бусад байгууллагын төлөөлөл багтсан оролцогч талуудад төслийн үйл ажиллагаа, БОМТ, түүний биелэлтийг тайлагнах, цаашид авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал авах зорилгоор тус арга хэмжээнд төсөвлөсөн.

Удирдлага зохион байгуулалт, оролцогч талуудад тайлагнах арга хэмжээ

№	Авах арга хэмжээ	Хугацаа, давтамж	Урьдчилсан зардал,төг	Хамтран хэрэгжүүлэгч	Гарах үр дүн
1	Мэргэжлийн байгууллагатай хамтран хөдөлмөр хамгаалал, байгаль орчныг хамгаалах, гал түймрээс урьдчилсан сэргийлэх талаар ажил эхлэхийн өмнө сургалт, сурталчилгааг хийх	2025 онд	1,500,000	Мэргэжлийн байгууллага	Ажилчдын байгаль орчны боловсролыг дээшлүүлж, хувь хүнээс үүдэлтэй бохирдол, аливаа гэмтэл ослыг бууруулах
2	Байгаль орчныг хамгаалах, хог хаягдлаа тогтоосон цэгт ангилсан хэлбэрээр хаях, МУ-ын “Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хууль”-ийн 12 дугаар зүйл. Дархан цаазат газарт хориглох үйл ажиллагааны заалтуудыг чанд сахин хэрэгжүүлэх талаар сурталчилгааны самбар гаргаж, шинэчилж байх	2025 онд	1,500,000		

3	Ажиллах хүн бүрийг жилд 2 удаа эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамруулах	Хагас жилд	5,000,000		
4	Гал түймэртэй тэмцэх багаж, хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж авах, хөдөлмөр хамгаалал, хориглосон үйл ажиллагааны таниулах самбар байгуулах	2025 онд	2,500,000		Гал түймрийн аюул, эрсдэлээс бүрэн сэргийлэх
5	Ажлын байрны галын аюулгүй байдлын дүгнэлт гаргуулах	2 жил тутамд	дотоод төлөвлөлтөөр	Дүүргийн онцгой байдлын хэлтэс	
6	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө болон биелэлтийн тайланг боловсруулахдаа байгаль орчны мэргэжлийн байгууллагын зөвлөгөө авах	2025 онд	3,000,000	БОННУ хийх мэргэжлийн байгууллага	Байгаль орчны удирдлагын тогтолцоо, нийгмийн хариуцлага болон эдийн засгийн үр өгөөжийг дээшлүүлэх, ирээдүйд гарч болзошгүй байгаль орчны эрсдэл, сөрөг нөлөөлөл, үр дагаврыг тодорхойлох, тэдгээрийн арилгах арга хэмжээ авах замаар учирч болзошгүй алдагдал, хохирлоос сэргийлэхэд чиглэсэн дүгнэлт, зөвлөмж авах
Дүн			13,500,000		

АРВАН ХОЁР. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Хийгдэх ажлууд	Хугацаа
1	Хан-Уул дүүргийн 23-р хорооны нутаг Иргэдийн нийтийн хуралд БОМТ-ны хэрэгжилтийн тайланг хүлээлгэн өгөх, хянуулах	2025 оны 10-р сарын 01-ны дотор
2	БОМТ-ны хэрэгжилтийн тайланг Богд хан уулын ДЦГ-ын хамгаалалтын захиргаанд хүргүүлж, тайлагнана.	2025 оны 11 сарын 01-ны дотор
3	БОМТ-ны хэрэгжилтийн тайланг БОУАӨЯ -д хүргүүлэх, батлуулан төлөвлөгөөний дагуу ажлын биелэлтэд хяналт тавин ажиллана.	2025 оны 12 сарын 01-ны дотор

“Би Би Ай Ти” ХХК-ний аялал жуулчлалын цогцолбор төслийн байгаль орчны менежментийн 2025 оны төсөв

БОМТ арга хэмжээний зардлын товчоо

2025 Менежментийн төлөвлөгөө	Зардлын хэмжээ	Тайлбар
Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	28,000,000	БОМТ-д тусгагдсан үйл ажиллагааг зайлшгүй хэрэгжүүлэх
Орчны тохижилт, ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх ажлын төлөвлөгөө	22,900,000	
Осол, эрдлийн менежментийн төлөвлөгөө	7,500,000	
Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	59,000,000	
Удирдлага зохион байгуулалтын менежментийн төлөвлөгөө	13,500,000	
Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	2,200,400	
Нийт дүн		133 100 400

АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛ

- БОАЖЯ-ны сайдын 2019-10-29-ны №А/618 тушаал “Иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагын тухайн жилд хэрэгжүүлэх Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”
- Төслийн талбайд хийсэн хээрийн судалгааны материал /2024 оны 11-р сар /
- Шинжилгээний дүнгүүд

ХАВСРАЛТУУД

- А. Аж ахуйн нэгжийн гэрчилгээний хуулбар
- В. ТХГН-т газар ашиглах гэрчилгээний хуулбар
- С. Гурвалсан гэрээний хуулбар